

Zbigniew Domżał

Z badań nad skryptorium klasztoru cystersów w Eldenie do końca XIII wieku

Echa Przeszłości 7, 17-23

2006

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zbigniew Domżał

Wyższa Szkoła Edukacji Zdrowotnej w Łodzi

Z BADAŃ NAD SKRYPTORIUM KLASZTORU CYSTERSÓW W ELDENIE DO KOŃCA XIII WIEKU*

Działalność piśmiennicza i kancelaryjno-notarialna stanowiły ważny aspekt w życiu średniowiecznych wspólnot cysterskich i benedyktyńskich jak w żadnej innej formacji zakonnej, z drugiej strony ta sfera działalności obu zakonów doczekała się już sporej liczby opracowań na gruncie polskim i europejskim. W historiografii polskiej po ukazaniu się bardzo ważnych pod względem warsztatowo-metodycznym prac K. Jażdżewskiego¹ i A. Koterwy² nastąpiło duże ożywienie badań nad skryptoriumi klasztornymi, zwłaszcza cysterskimi, od początku lat 90. ub. stulecia. Największy udział w tym zakresie mają dwaj autorzy biorąc pod uwagę liczne, a zarazem życzliwie przyjęte w nauce studia A. Wałkowskiego nad skryptoriumi cystersów filiacji portyjskiej na Śląsku do końca XIII w.³ oraz K. Bobowskiego na temat zachodniopomorskich monastycznych ośrodków piśmiennictwa⁴.

Wybór klasztoru cystersów w Eldenie, dziś dzielnicy Greifswaldu, w wieku XII–XIII w ramach państwowości książąt zachodniopomorskich, a jedno-

* Niniejszy komunikat jedynie sygnalizuje wyniki badań obszernej rozprawy naukowej, która jest obecnie przygotowywana przez autora do druku.

¹ K. K. Jażdżewski, *Lubiąż. Losy i kultura umysłowa śląskiego opactwa cystersów (1163–1642)*, Wrocław 1992, s. 174–239.

² A. Koterwa, *Działalność dyplomatyczna skryptorium klasztorne w Tyńcu. Ze studiów nad dokumentem średniowiecznym w Polsce*, „Acta Universitatis Wratislaviensis”, nr 683, Historia XLII: 1984, s. 101–154.

³ A. Wałkowski, *Skryptoria cystersów filiacji portyjskiej na Śląsku do końca XIII wieku*, Zielona Góra – Wrocław 1996, passim.

⁴ K. Bobowski, *Domy cysterskie w Dargunie i Eldenie (oddziaływania gospodarcze i kulturalne)*, [w:] *Historia i kultura cystersów w dawnej Polsce i ich europejskie związki*, Poznań 1987, red. J. Strzelczyk, s. 211–224; idem, *Skryptorium dokumentowe klasztoru cystersów w Dargunie do końca XIII wieku*, Wrocław 1991, passim.

cześnie opactwa, które miało liczne kontakty z książętami Rugii, podyktowany był rolą tego konwentu jako filii duńskiego klasztoru w Esrom w ekspansji Danii na Pomorzu Zachodnim w XII i XIII w., wreszcie jego znaczącą pozycją gospodarczą, społeczną i kulturalną. Średniowieczne skryptoria klasztorne były zarówno wiodącymi ośrodkami kultury, w których spisywano różne rękopiśmienne kodeksy, jak również dokumentację gospodarczą, przede wszystkim dotyczącą obrotu ziemią i różnymi dochodami⁵. W tym układzie szczególne znaczenie dla poznania formularza dokumentów książąt zachodniopomorskich do XIV w. ma praca A. Gut⁶.

Podstawę źródłową stanowi materiał dokumentowy do 1300 r., zarówno ten, który klasztor eldeński jako odbiorca otrzymywał od różnych wystawców Pomorza Zachodniego i Rugii, jak i dokumenty wystawione przez klasztor na rzecz różnych odbiorców. Łącznie jest to liczba 54 dokumentów, w tym 26 książęcych⁷, 2 biskupich⁸, 12 rycerskich⁹, 1 instytucji kościelnej¹⁰, 6 miasta Gryfii¹¹ oraz 7 opackich Eldeny dla innych odbiorców¹². Spośród 54 zachowanych dokumentów, 26 przetrwało w postaci oryginalnej¹³, które przechowywane są głównie w Landesarchiv landu Vorpommern – Meklemburg w Greifswaldzie oraz w archiwach miejskich w tym mieście i w Stralsundzie. Wyniki szczegółowe rozbioru dyktatu i pisma dokumentów opierają się przede wszystkim na dokumentacji zachodniopomorskiej, która w wystarczającym stopniu ilustruje charakter i skalę czynności kancelaryjnych mnichów eldeńskich w badanym okresie także w odniesieniu do terytoriów sąsiadujących z księstwami zachodniopomorskimi i Rugią. Jednak metoda badań porównawczych dyktatu, pisma i detali zdobniczo-dekoracyjnych dokumentów wystawców zachodniopomorskich dla Eldeny wymagała uwzględnienia także licznych dyplomów dla tego opactwa, kierowanych od wystawców z terytoriów sąsiadujących z Pomorzem Zachodnim i Rugią, tj. wystawców meklem-

⁵ Por. A. Wałkowski, op. cit. s. 37–122.

⁶ A. Gut, *Formularz dokumentów książąt zachodniopomorskich do połowy XIV w.*, Szczecin 2002, passim.

⁷ *Pommersches Urkundenbuch* (dalej: P.Urkb.), Bd. I. 786-1253, 2. Aufl., Neu bearb. von Klaus Conrad, Köln-Wien 1970 i nast. tomy Bd. II, III, Stettin 1868-1883 (dalej skrót: P. Urkb. I) nr 145, 148, 187, 188, 190, 207, 260, 380, 394, 450, 457, 478, 492, 499, 548, 551, 559, II 752, 753, 777, 846, 1076, 1238, III 1956, 1957.

⁸ *Codex Pomeraniae diplomaticus*, wyd. F. Hasselbach, Greifswald 1862 (dalej skrót: Hass.), s. 272, P. Urkb. I 395.

⁹ P. Urkb. I 491, 500, 501, II 1257, 1361, III 1479, 1480, 1505, 1709, 1837, 1847, Hass., s. 404.

¹⁰ P. Urkb. II 1121.

¹¹ P. Urkb. II 1086, III 1553, 1693 A, 1693 B, 1694; K. Bobowski, *Dokumenty i kancelarie książęce na Pomorzu Zachodnim do końca XIII w.*, Wrocław 1998, Dodatek II, nr 3.

¹² P. Urkb. II 766, 1162, III 632 b, 1557, 1693 a, 1963 a; *Mecklenburgisches Urkundenbuch*, hrg. von G.F. Lesch, Bd3. III, Schwerin 1872 (dalej skrót: M III) nr 165.

¹³ P. Urkb. I 145, 148, 187, 188, 190, 260, 380, 382, 392, 450, 478, 492, 499, 538, 551, 559, II 1162, 1209, 1218 (2 red.), 1257, III 1479, 1547, 1557, 1693 a; K. Bobowski, *Dokumenty i kancelarie [...]*, Dodatek II, nr 3.

burskich, brandenburskich oraz duńskich. Nie zachowały się, niestety, żadne źródła kodykologiczne proveniencji eldeńskiej. Wynik kwerendy, którą podjąłem w tym kierunku w zbiorach rękopiśmiennych w Danii (Archiwum Królewskie w Kopenhadze) i Szwecji (Biblioteka Uniwersytecka, Zbiory Rękopiśmienne w Uppsali), a także w Berlinie (Staatsbibliothek) jest negatywny. W związku z tym możliwe było podjęcie badań wyłącznie nad skryptorium dokumentowym, których wyniki pozwoliły także sformułować pewne wnioski, dotyczące również eldeńskiego skryptorium kodykologicznego.

Jeśli chodzi o ramy chronologiczne, to początek badań wyznacza data najstarszego zachowanego dokumentu proveniencji eldeńskiego skryptorium z 1207 r.¹⁴ Koniec pracy wyznacza schyłek XIII stulecia, ponieważ zgodnie z ustaleniami literatury naukowej w tym okresie spada aktywność dyplomatyczna skryptoriów klasztornych, a kancelarie książęce wypierają dokument zakonnego odbiorcy¹⁵.

Aktywność gospodarcza cystersów eldeńskich w zakresie produkcji rolnohodowlanej, rybołówstwa, młynarstwa i w innych dziedzinach, a także działalność charytatywna i społeczno-ekonomiczna, zwłaszcza w dziedzinie osadnictwa¹⁶, wymagały sprawnej organizacji i zarządzania. Aby temu sprostać musiał funkcjonować wewnętrzny ośrodek kancelaryjny, w którym rejestrowano i poświadczano wszelkie czynności prawne związane z codzienną rzeczywistością, m. in. gospodarczą¹⁷. Skryptorium było rzeczywistym ośrodkiem kancelaryjno-notarialnym wytwarzającym dokumenty kierowane dla klasztoru od różnych wystawców z zewnątrz¹⁸, jak również wystawiane przez klasztor dla innych odbiorców¹⁹. Nie jest przesadne stwierdzenie, że sprawne skryptorium dokumentowe w dużym stopniu warunkowało aktywną i owocną działalność gospodarczą konwentu²⁰.

Analiza elementów formularza oraz pisma pozwoliła na sformułowanie spostrzeżeń i wniosków dotyczących faz rozwojowych skryptorium dokumentowego w Eldenie, tj. stopniowego wzrostu jego aktywności w redagowaniu i spisywaniu dokumentów własnych dla różnych odbiorców, a także od różnych wystawców dla klasztoru. Wystawcy z zewnątrz, nie wyłączając książąt, do ok. połowy XIII w. nie dysponowali jeszcze własnymi ośrodkami kancelaryjnymi bądź ich możliwości były o wiele słabsze aniżeli skryptorium klasz-

¹⁴ P. Urkb. I 145.

¹⁵ M. Bielińska, *Dyplomatyka wieków średnich*, Warszawa 1971, s. 277; por. A. Wałkowski op. cit. s. 41–42, 50.

¹⁶ Th. Pyl, *Geschichte des Cistercienserklosters Eldena*, Bd. I, Greifswald 1880–1882, s. 545–549; F. Winter, *Die Cisterienser des nordöstlichen Deutschlands bis zum Auftreten des Bettekordens*, Bd. II, Gotha 1869, s. 266.

¹⁷ Por. A. Wałkowski, *Z badań nad skryptoriami cystersów filiacji portyjskiej na Śląsku do końca XIII wieku (próba ich klasyfikacji pod kątem aktywności kancelaryjnej)*, „Res Historica”, z. 3: 1998, s. 187–188, 190–192, 194.

¹⁸ Ibidem, s. 195.

¹⁹ Por. K. Bobowski, *Domy cysterskie w Dargunie i Eldenie...*, s. 222.

²⁰ Por. A. Koterwa, op. cit., s. 151.

tornego²¹. Zastosowana w rozbiórce części formularza i dyktatu dokumentów metoda badawcza jest metodą klasyczną. Opiera się ona na założeniu, że stwierdzenie identycznego zwrotu w protokole na dokumentach jednego wystawcy dla różnych odbiorców prowadzi musi do przyjęcia wniosku, iż dokumenty takie są produktem tegoż wystawcy w wyniku zastosowania zbioru formuł posiadanego w środowisku tegoż wystawcy²². Mimo, iż jako autor analizy bazującej na tej metodzie zdaję sobie sprawę z jej zawodności w określaniu redaktorów poszczególnych dokumentów, to jednak trudno o jakąś metodę alternatywną. Mam świadomość stereotypowości licznych formuł i zwrotów, czerpanych przez średniowiecznych koncypiantów z rozpowszechnionych w całej Europie formularzy, jak np. „Summa Rudolfa z Hildesheim”. Jednak autorzy formuł i zwrotów konkretnych dokumentów nie zawsze przenosili je do swoich produktów w formie identycznej, w jakich one były sformułowane w powszechnie funkcjonujących formularzach. Dlatego w swoich badaniach proweniencyjnych uwzględniam nawet najdrobniejsze odmienności od wzorca formularzowego, które w zależności od wykształcenia i ogólnej mobilności sił kancelaryjnych stanowiły cechy ich indywidualnego dyktatu. Często zatem pojedyncze wyrazy bądź konstrukcja składni jakiegoś fragmentu formuły są bardziej miarodajne w badaniach identyfikacyjnych poszczególnych akt aniżeli całe wersety. Świadczy to o słuszności poglądu A. Gut o braku gotowych wzorców formularzy, ponieważ ich ewentualne istnienie wymuszałoby tożsamość całych fraz dokumentów i tym samym uniemożliwiłoby wyróżnienie indywidualnej redakcji²³.

Badając pismo dokumentów eldeńskich uwzględniłem szczegóły z analizy dyktu posługując się metodą paleograficzną²⁴, posiłkowaną również elementami metody graficzno-porównawczej, stosowanej współcześnie w badaniach pismoznawczych na gruncie kryminalistyki²⁵. W związku z tym analizowa-

²¹ M. Bielińska, op. cit., s. 276–277.

²² Por. R. Żerelik, *Dokumenty i kancelarie książąt głogowskich w latach 1250–1331*, Wrocław 1988, s. 36–45, 68–77, 105–118; idem, *Kancelaria biskupów wrocławskich do 1301 roku*, Wrocław 1991, s. 60–80, 134–159, 204–217, 270–278; A. Wałkowski, *Dokumenty i kancelaria księcia Bolesława II Rogatki*, Zielona Góra 1991, s. 56–108; idem, *Dokumenty i kancelaria księcia legnickiego Henryka V Grubego*, Wrocław 1991, s. 56–93.

²³ A. Gut, op. cit., s. 246; to podkreślił w recenzji tej pracy A. Wałkowski, [Rec.] *Agnieszka Gut, Formularz dokumentów książąt zachodniopomorskich do połowy XIV wieku, Szczecin 2002*, „Studia Źródłoznawcze”, t. XLI: 2003, s. 152.

²⁴ Por. K. Bobowski, *O metodach identyfikacji rąk pisarskich w rękopisach średniowiecznych*, „Studia Źródłoznawcze”, tom XXIX: 1985, s. 1–7; A. Wałkowski, *Dokumenty i kancelaria księcia Bolesława II Rogatki*, s. 109–152; idem, *Dokumenty i kancelaria księcia legnickiego Henryka V Grubego*, s. 94–114; idem, *Czy biskup lubuski Wawrzyniec był mnichem lubińskim? Próba odpowiedzi na podstawie analizy jego dokumentów*, [w:] *Colloquia Lubuskie. Z dyplomatyki i heraldyki dawnego biskupstwa lubuskiego*, opr. M. Golemski, Zielona Góra – Gorzów Wielkopolski 1994, s. 44–51.

²⁵ K. Bobowski, op. cit., s. 5–6; uzupełnienie tych badań zaproponował A. Wałkowski, [Rec.] *Kazimierz Bobowski, O metodach identyfikacji rąk pisarskich w rękopisach średniowiecznych*, „Studia Źródłoznawcze”, t. XXIX: 1985, s. 1–7, Archeion, t. LXXXIV: 1988, s. 227.

łem nie tylko formę znaków literowych, ale raczej rozpatrywałem ich grafikę w całym kontekście pisarskim, łącznie z wiązaniami międzyliterowymi, znakami diakrytycznymi, kierunkiem prowadzenia linii pisma, jego rozmieszczeniem na podłożu²⁶.

Wyniki badań pozwoliły na określenie liczby dokumentów zredagowanych i spisanych w skryptorium eldeńskim przez konkretnych anonimowych dyktatorów – koncypientów i skrybów. Jednocześnie umożliwiły one przedstawienie modeli oraz funkcji społecznych i kulturowych średniowiecznych skryptoriów klasztornych ze szczególnym uwzględnieniem ośrodka wspólnoty cysterskiej w Eldenie w badanym okresie. Chodzi tutaj o odpowiedź na pytanie jak funkcjonowało klasztorne skryptorium i jakie było jego oddziaływanie na otoczenie²⁷.

Dokument wytwarzany w tym skryptorium, podobnie jak w innych klasztorach cysterskich, i wielu innych formacji zakonnych, stanowił ważny instrument praktyki administracyjno-prawnej, gospodarczej i społeczno-kulturalnej. W początkowej fazie po utworzeniu nowego konwentu w Eldenie – jak wskazuje analiza formalna dyktatu i pisma najwcześniejszych dokumentów klasztornych – najprawdopodobniej korzystano z usług pisarzy klasztoru macierzystego w duńskim Esrom²⁸. Cystersi jako zakon typowo gospodarczy przywiązywali dużą wagę do dokumentu, ponieważ posiadając wysoką świadomość prawną, zdawali sobie sprawę z ich roli w zakresie zabezpieczania stanu posiadania dóbr i niezliczonych dochodów²⁹. W związku z tym w ślad za badaniami wielu historyków opowiadam się za funkcjonowaniem w Eldenie, podobnie jak w wielu innych klasztorach cysterskich, odrębnych od kodeksowych skryptoriów dokumentowych³⁰.

W zachowanych dokumentach brak jest informacji typowo kancelaryjnych, stąd kwestia anonimowości redaktorów – koncypientów i skrybów. Do schyłkowego okresu średniowiecza w formacji cysterskiej funkcjonowało przekonanie o potrzebie pokory i skromności, a nie chwalenia się np. skomplikowaną i trudną pracą, jaką niewątpliwie było pisanie i układanie tekstów. Wszelkie formy aktywności mnichów, również aktywności intelektualnej, traktowano jako postawy żywej wiary, a nie doczesnej chwały³¹.

²⁶ Por. A. Wałkowski, *Dokumenty i kancelaria księcia Bolesława II Rogatki*, s. 109–152; idem, *Dokumenty i kancelaria księcia legnickiego Henryka V Grubego*, s. 94–114, idem, *Czy biskup lubuski Wawrzyniec był mnichem lubiąskim?*, s. 44 – 51.

²⁷ Np. o wpływie skryptorium lubiąskiego na kształtowanie się kancelarii biskupa lubuskiego Wawrzyńca pisał A. Wałkowski, op. cit., s. 54.

²⁸ Np. korroboracje i arengi, na co zwrócił już uwagę K. Bobowski, *Domy cysterskie w Dargunie i Eldenie...*, s. 221–222.

²⁹ M. Bielińska, op. cit. s. 276.

³⁰ Co udowodnił w polemice z Tomaszem Jurkiem – A. Wałkowski, *Diatriba o fantazmatach Tomasza Jurka*, „Piotrkowskie Zeszyty Historyczne”, t. IV: 2002, s. 290, 292–293.

³¹ Świadczy o tym chociażby bardzo skromne prowadzenie przez cystersów swoich nekrologów, którzy nie wymieniali imiennie członków swojej wspólnoty ale modlili się za nich w formie zryczałtowanej 20 listopada każdego roku – J. Wollasch, *Neue Quellen zur Geschichte der Cistercienser*, *Zeitschrift für Kirchengeschichte*, Bd. LXXXIV: 1973, s. 230–231.

Na 46 dokumentów, które klasztor otrzymał do końca XIII w. od różnych wystawców z Pomorza Zachodniego, 20 według wszelkiego prawdopodobieństwa zostało zredagowanych przez różnych anonimowych redaktorów – koncypientów eldeńskich³². Podobne proporcje dotyczą dokumentów skierowanych dla Eldeny od wystawców rugijskich i innych terytoriów sąsiednich³³. Dało się również wykazać przykłady świadczenia przez skryptorium dokumentowe Eldeny usług kancelaryjnych na zamówienie miejscowego rycerstwa (głównie ród Behrów) i rady miasta Gryfii. Do granic tego miasta przylegały posiadłości klasztorne³⁴. Jeśli weźmiemy pod uwagę, że na 26 dokumentów wystawców zachodniopomorskich, rugijskich i innych dla Eldeny, 18 mogło być spisanych przez kolejnych czterech pisarzy eldeńskich³⁵, w tym aż 16 spośród nich również zredagowanych w tym ośrodku³⁶, to należy niewątpliwie stwierdzić, iż badane skryptorium było znaczącym ośrodkiem kancelaryjno-notarialnym na Pomorzu Zachodnim w całym badanym okresie. Kancelarie książęce zachodniopomorskie, rugijskie i terytoriów sąsiednich dopiero w drugiej połowie XIII w. stopniowo eliminowały udział odbiorcy eldeńskiego w różnych stadiach wytwarzania kierowanych do niego dokumentów, w miarę jak kształtowały się ich własne ośrodki kancelaryjno-notarialne³⁷. Natomiast do końca XIII wieku klasztor w Eldenie własnymi siłami wytwarzał kierowane do niego nadania ze strony miast i rycerstwa.

Analiza ukazała charakterystyczny styl graficzno-iluminatorski dokumentu eldeńskiego w zakresie cech zewnętrznych oraz dużą stabilność formularza. W ostatnich dziesięcioleciach XIII w. formularz oraz ustalony styl graficzno-iluminatorski poddano procesowi innowacji w kierunku eliminacji zbyt rozbudowanych form werbalnych i graficznych. Owo „odchudzenie” było zapewne dyktowane względami praktycznymi. Ze względu na stereotypowość formuł średniowiecznych dokumentów i fakt przyjmowania określonych zwrotów przez indywidualnych koncypientów, trudno jest określić ich liczbę w badanym okresie, natomiast analiza pisma pozwoliła uszeregować w kolejnych latach do końca XIII w. czterech anonimowych pisarzy, którzy wykonywali czynności ingrossatorskie po kolei w następujących po sobie kilkuletnich okresach. Wyniki analizy nie wskazują na przypadki równoczesnego wykonywania czynności ingrossatorskich przez dwóch lub większą liczbę skrybów.

³² P. Urkb. II 187, 188, 190, Hass., s. 272, 404, P. Urkb. I 260, 394, 477, 478, 492, 499, 500, 501, 538, 559, II 752, 753, 777, III 1505, 1709.

³³ P. Urkb. I 145, 148, 207, 380, 450, 457, II 846, 1076, 1238, III 1668.

³⁴ P. Urkb. II 1257, 1361, III 1479, 1480, 1847 – dotyczące Behrów, P. Urkb. II 1086, 1162, III 1553, 1693 a, 1963 a – dotyczące miasta Greifswald.

³⁵ Spisane przez pisarza anonimowego El. I, P. Urkb. I 145, 187, 188, 190, 260, 382; El. II: P. Urkb. I 148, 380, 450, 478, 492, 499, 538; El. III: P. Urkb. I 551, 559, 753; El. IV: P. Urkb. III 1557, 1693 a.

³⁶ Spisane przez pisarza anonimowego El. I, P. Urkb. I 145, 187, 188, 190, 260, 382; El. II: P. Urkb. I 148, 380, 450, 478, 492, 499, 538; El. III: P. Urkb. I 753; El. IV: P. Urkb. III 1557, 1693 a.

³⁷ Por. M. Bielińska, op. cit., s. 277.

Mimo braków w materiale źródłowym bezpośrednich danych świadczących o metodach funkcjonowania skryptorium eldeńskiego w badanym okresie, to jednak dane z analizy pozwalają stwierdzić, że jego działalność była ukierunkowana przede wszystkim na wytwarzanie dokumentów kierowanych na rzecz opactwa od różnych wystawców z zewnątrz. Dopiero w ostatniej ćwierci XIII w. wypracowane wcześniej doświadczenia służyły własnej dokumentacji klasztornej.

Zdaję sobie sprawę, że przedstawione tutaj poglądy, postępowanie badawcze i wyniki ze względu na ramy wydawnicze artykułu, nie mogły zostać omówione dostatecznie szeroko. Chodziło mi tylko o ogólne poinformowanie czytelników co do charakteru moich badań nad eldeńskim skryptorium. Jego pełną monografię w postaci książki szykuję obecnie do druku.

SUMMARY

Writing, as well as clerical and notarial activities, constituted an important part of the lives of medieval communities of Cistercian and Benedictine monks. The choice of the Cistercian Monastery in Eldena, presently a borough of Greifswald, in the 12th and 13th centuries within the statehood of the Dukes of the Western Pomerania (while the abbey also had close relations with the Dukes of Ruggia) was dictated by the role of this convent as a branch of the Danish monastery in Esrom in the expansion of Denmark in Western Pomerania in the 12th and 13th centuries, and its significant economic, social and cultural position. Medieval monastic scriptoria served as leading cultural centres, in which various important manuscript codes and administrative documents were prepared. This article is based on documentation up to the year 1300, consisting of both the documents that the monastery in Eldena received from various issuers from the Western Pomerania and Ruggia, and the documents issued by the monastery itself to various recipients. All in all, there are 54 documents, including 26 from dukes, two from bishops, 12 from knights, one from a church institution, six from the city of Gryfia, and seven issued by Eldena Abbey to other recipients. Among the 54 documents, 26 were preserved in their original form and are stored in Landesarchiv of the Vorpommern-Meklemburg Land in Greifswald and in the city archives of Greifswald and Stralsund.